
COLOFOON

VRIND is een uitgave van:

Administratie Planning en Statistiek,
Departement Algemene Zaken en Financiën,
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel
Tel. 02 553 57 84
Fax 02 553 58 08

D/2002/3241/092
ISBN 90-403-0146-8
NUGI 681

Verantwoordelijk uitgever
Josée Lemaître, directeur-generaal

Realisatie
F-Twee uitgeverij, Gent
De Mont Fotozet, Laarne
New Goff, Gent

Gedrukt op chloorvrij milieuvriendelijk papier

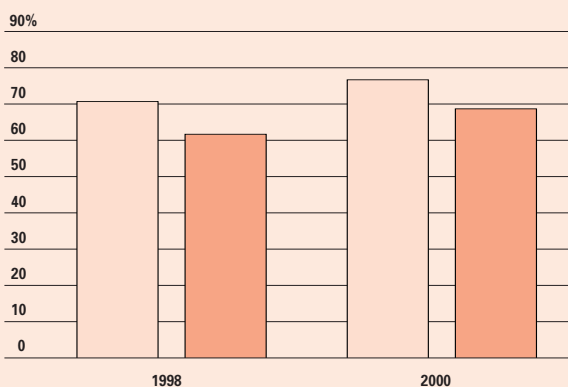

Sport

hoofdstuk 17

Kerncijfers

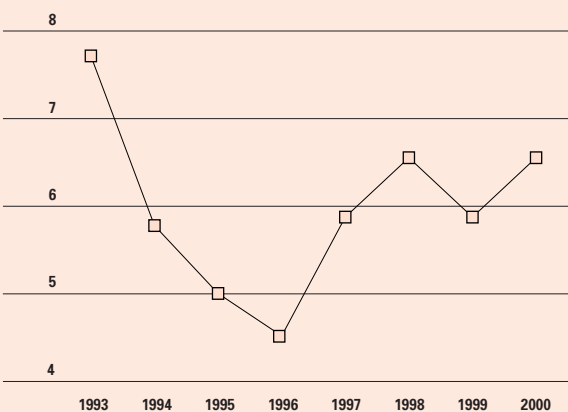
SPORTBEOEFENING

Mate van sportbeoefening, voor Vlaams en
Waals Gewest. Bron: NIS-website, BOIC-enquête.

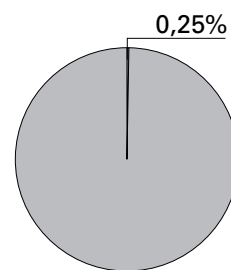
Vlaams Gewest
Waals Gewest

DOPINGGEBRUIK

Dopinggebruik, algemene overtredingsratio in %.
Bron: WVC, Medisch Verantwoord Sporten.

Uitgaven

Aandeel sportbeleid in de totale Vlaamse
uitgabenbegroting (betalingskredieten 2001).

Blikvangers

- Mannen sporten meer dan vrouwen. Bijna een kwart van de mannen is actief lid van een sportvereniging tegen een zesde van de vrouwen.
- In 2001 stelden de meeste sportdiensten die door het nieuwe decreet uit de boot vielen zich opnieuw in regel.
- De Vlaamse veldloopweek en de gordel voor scholen trekken de voorbije jaren steeds meer schoolgaande jeugd.
- Topsportscholen worden steeds populairder.
- Er werden voor de periode 2000-2001 190 contracten Jeugdsport afgesloten in het kader van de samenwerking tussen gemeente-club-school.

Elektronisch

Meer uitgebreide cijferreeksen uit dit hoofdstuk vindt u op www.vlaanderen.be/vrind/sport

17.1 Sportparticipatie

Sport is belangrijk voor de eigen gezondheid en voor het sociaal leven. Het sportbeleid moet in Vlaanderen dan ook alle kansen krijgen als een volwaardig beleidsdomein. De Vlaamse overheid tracht via een coherent en actief sportbeleid de concurrentie met allerlei andere uitdagende vrijetijdsbestedingen aan te gaan. Sport is een zaak voor iedereen maar ook van iedereen. Het staat als maatschappelijk fenomeen zeer dicht bij de burger en is daarom enorm onderhevig aan de veranderingen in de maatschappij. Deze veranderingen bieden aan de sport extra kansen maar kunnen tegelijk een bedreiging vormen. Daarom moet de overheid een gedifferentieerd beleid voeren dat regulerend, kwaliteitsbewakend, kansen scheppend of ondersteunend werkt. Een centrale strategische doelstelling van het Vlaamse sportbeleid is ‘de verhoging van de sportparticipatie’.

Hoe sportief is Vlaanderen? Het Bloso geeft een gedeeltelijk antwoord op die vraag. In 2000 telden de **sportclubs**, die aangesloten zijn bij een erkende federatie, 881.496 **lidmaatschappen**.

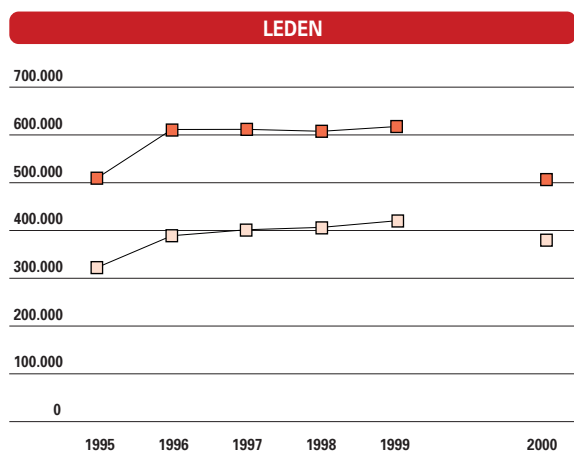
Voor de periode 1995 tot 1999 was er jaarlijks een

lichte groei. De vergelijking met het jaar 2000 ligt moeilijk omdat de registratie sinds het decreet van 13 april 1999 anders verloopt.

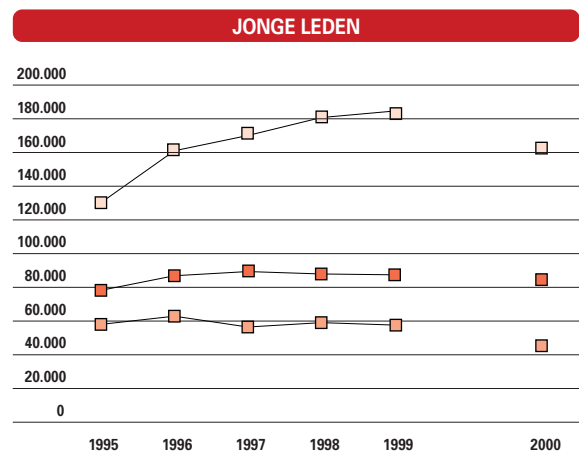
De registratiegegevens van Bloso brengen echter maar een deel van het sportief landschap in kaart. Niet iedere club is immers door het Bloso erkend. Een tweede benadering om het aantal Vlaamse sportbeoefenaars in te schatten is survey-onderzoek. Volgens de APS survey is bijna een kwart van de bevolking lid van een sportbeweging waarvan 2,6% enkel passief lid is. Er is een opvallend verschil tussen mannen en vrouwen. Bij de **mannen** is één op drie lid van een sportvereniging (3,7% passief). Bij de **vrouwen** heeft slechts één op zes een lidkaart van een sportclub (1,4% passief).

Een derde van de respondenten in de APS-survey 2001 beweert meerdere keren per maand zelf sportief actief bezig te zijn. Ook hier blijkt dat mannen meer sporten dan vrouwen.

Leeftijd en opleiding spelen een rol bij het lidmaatschap van een sportvereniging en bij het zelf sportief actief bezig zijn. Hoe ouder hoe minder men lid is van een sportvereniging of zelf actief aan sport doet.

17.1 Evolutie van het aantal leden aangesloten bij de door Bloso erkende en gesubsidieerde sportfederaties, van 1995 tot 1999 en aantal voor 2000 (nieuw decreet). Bron: Bloso.

17.2 Evolutie van het aantal kinderen en jongeren (jonger dan 18) aangesloten bij de door Bloso erkende en gesubsidieerde sportfederaties, van 1995 tot 1999 en aantal voor 2000 (nieuw decreet). Bron: Bloso.

LIDMAATSCHAP SPORTVERENIGING

	MAN***	VROUW***	TOTAAL	TOR '98
Nooit lid	45,8	69,4	57,5	58,8
Vroeger lid	21,9	14,0	18,0	16,4
Passief lid	3,7	1,4	2,6	2,6
Actief lid	23,9	15,0	19,5	20,0
Bestuurslid	4,7	0,1	2,4	2,1
Aantal respondenten	729	713	1442	1341

17.3 Lidmaatschap van een sportvereniging naar geslacht, in %. Bron: APS-survey 2001 en TORsurvey 98. *** $p < 0.001$.

Hoe hoger opgeleid hoe meer men lid is van een sportvereniging en hoe meer men zelf sportief actief bezig is. We moeten hierbij wel opmerken dat leeftijd en opleidingsniveau nauw met elkaar verbonden zijn, omdat senioren vaker laaggeschoold zijn.

Uit een enquête van het BOIC blijkt dat het Vlaamse Gewest naar verhouding meer sportievelingen telt dan het Waalse Gewest, maar in vergelijking met 1998 stijgt het aantal sportbeoefenaars in beide regio's. Scholen zijn ideaal geplaatst om de sportmicrobe door te geven. Daarom worden hier de **schoolsport**-activiteiten in kaart gebracht. Er namen 3.586 scholen deel aan naschoolse sportactiviteiten, zoals bijvoorbeeld de Vlaamse Veldloopweek. Daarvan schreef 84,8% zich in voor een activiteit bij de Stichting Voor Schoolsport, 67% voor activiteiten op woensdagnamiddag en 17% neemt enkel deel op lesdagen. In het schooljaar 1999-2000 tellen we 850.119 deelnames waarvan 689.564 uit het basisonderwijs en 160.555 uit het secundair onderwijs.

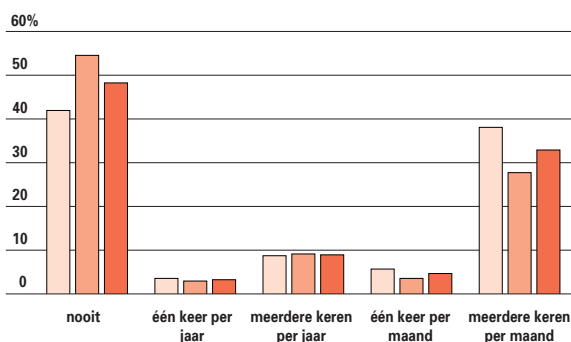
De Vlaamse veldloopweek en de gordel voor scholen kennen een sterke toename van het aantal deelnemers.

MOTIEVEN VOOR SPORTBEOEFENING

Voor de gezondheid	97%
Voor het plezier	95%
Voor de conditie	93%
Om zich mentaal en fysich sterker voelen	71%
Om zich jong te voelen	65%
Omdat je in de buurt aan sport kunt doen	63%
Om sociaal contact te hebben	58%
Als emotionele uitlaatklep	58%
Om z'n grenzen te verleggen	40%
Om deel uit te maken van een groep	35%

17.5 Tien meest genoemde motieven voor sportbeoefening (België).
Bron: NIS-website, BOIC-enquête.

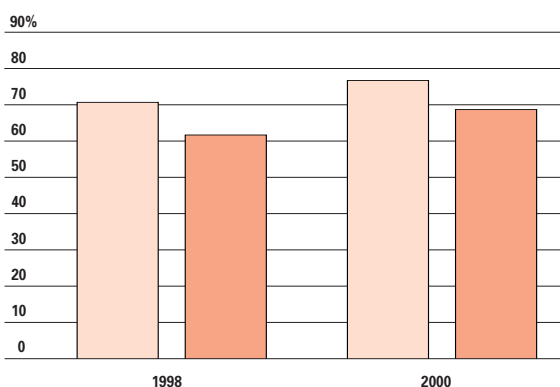
ACTIEVE SPORTBEOEFENING

17.4 Zelf sportief actief bezig zijn naar geslacht, in %.
Bron: APS-survey 2001. *** $p < 0.001$.

man
vrouw
totaal

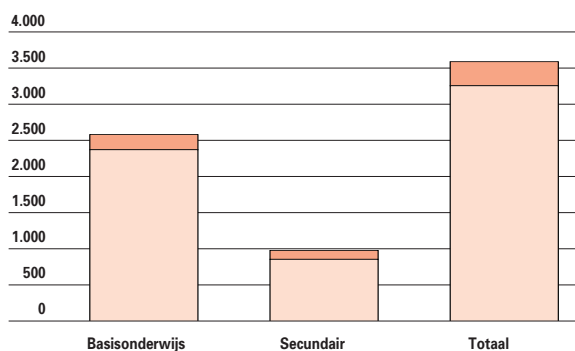
SPORTBEOEFENING

17.6 Mate van sportbeoefening, voor Vlaams en Waals Gewest. Bron: NIS-website, BOIC-enquête.

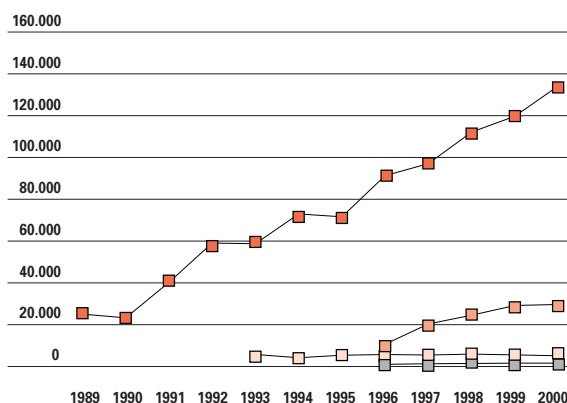
Vlaams Gewest
Waals Gewest

SCHOOLSPORTACTIVITEITEN

17.7 Aantal deelnemende scholen aan schoolsportactiviteiten naar soort onderwijs, in 2000. Bron: Bloso.

DEELNAME AAN SCHOOLSPORTACTIVITEITEN

17.9 Deelname aan vier specifieke schoolsportactiviteiten. Bron: Bloso.

MEEST BEOEFENDE SPORTEN

VLAAMSE GEWEST		WAALSE GEWEST	
1 Fietsen	39%	Zwemmen	26%
2 Zwemmen	21%	Voetbal	21%
3 Wandelen	20%	Wandelen	20%
4 Fitness	17%	Fietsen	19%
5 Voetbal	9%	Joggen	16%
6 Joggen	9%	Fitness	13%
7 Tennis	8%	Turnen	12%
8 Mini- en zaalvoetbal	5%	Tennis	9%
9 Basketbal	5%	Gevechtssporten	4%
10 Atletiek	4%	Paardensport	4%

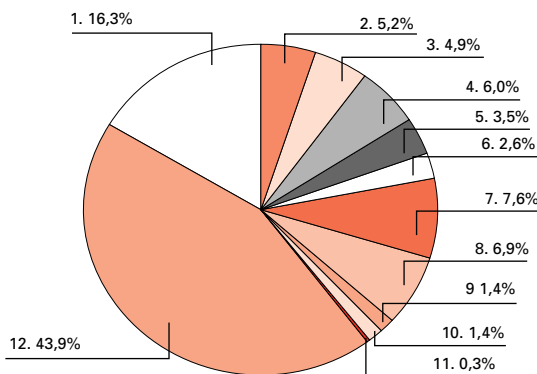
17.8 Meest beoefende sporten in Vlaams en Waals Gewest. Bron: NIS-website, BOIC-enquête.

17.2 Aanbod

De Vlaamse overheid wil het **sportaanbod** uitbreiden, maar wil niet in de plaats treden van de huidige actoren. Daarom werd een financiering uitgebouwd die veel verantwoordelijkheid legt bij de spelers op het veld.

Het aantal autonome **sportraden** blijft al een aantal jaren constant op 270 (88% van de Vlaamse gemeenten). In 2000 viel het aantal erkende sportdiensten terug door de nieuwe vereisten in het decreet van 14 april 1999. Na het overgangsjaar 2000 steeg in 2001 het aantal erkende **sportdiensten** opnieuw tot 156 waarvan er 145 gesubsidieerd worden en waaraan 216 **sportfunctionarissen** verbonden zijn. Daarnaast zijn er nog vijf provinciale sportdiensten (1 per provincie) en een sportdienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

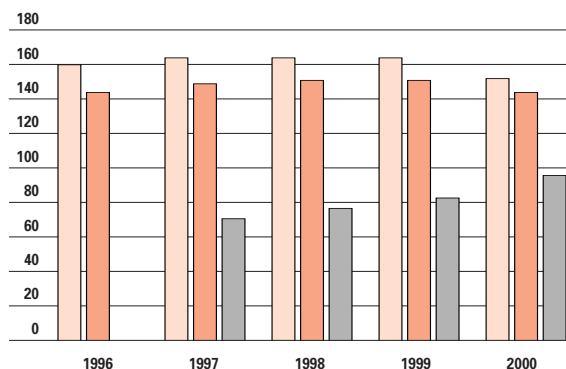
BUDGETANALYSE

17.11 Budgetanalyse in uitvoering van het decreet op de sportfederaties (basis- en facultatieve opdrachten). Bron: Bloso.

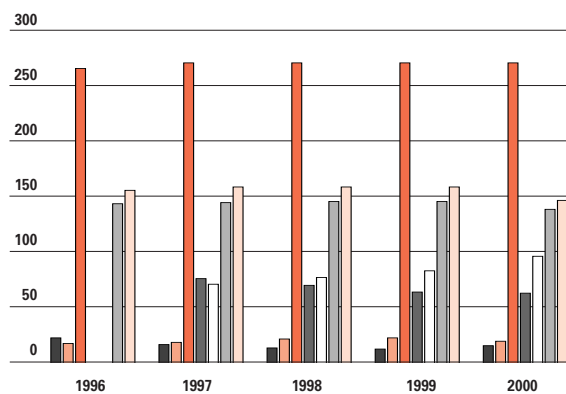
1. Basisopdracht 1 (Kaderopleiding + bijscholing)
2. Basisopdracht 2 (Begeleiding sportclubs)
3. Basisopdracht 3 (Sportpromotie)
4. Basisopdracht 4 (Organisatie landelijke sportactiviteiten)
5. Basisopdracht 5 (Informatie)
6. Facultatieve opdracht 1 (Jeugdsport)
7. Facultatieve opdracht 2 (Sportkampen)
8. Facultatieve opdracht 3.1 (Topsport: voorbereiding en deelname aan internationale wedstrijden)
9. Facultatieve opdracht 3.2 (Topsport: topsportscholen)
10. Facultatieve opdracht 3.3 (Organisatie van internationale wedstrijden)
11. Facultatieve opdracht 3.4 (Voorbereiding en deelname aan OS, Wereldspelen en paralympics)
12. Overige algemene kosten

SPORTDIENSTEN

17.10 Aantal erkende, gesubsidieerde en niet-erkende sportdiensten. Bron: Bloso

GEMEENTELIJKE SPORTDIENSTEN EN SPORTRADEN

17.12 Aantal gemeentelijke sportdiensten en sportraden in zowel erkende, niet-erkende als gesubsidieerde gemeenten. Bron: Bloso.

GEMEENTELIJKE SPORTDIENSTEN EN SPORTFUNCTIONARISSEN

	GESUBSIDIEERDE GEMEENTELIJKE SPORTDIENSTEN	ERKENDE EN NIET- GESUBSIDIEERDE GEMEENTEN MET SPORTDIENST	% GEMEENTEN MET ERKENDE SPORTDIENST	% GEMEENTEN MET ERKENDE EN GESUBSIDIEERDE SPORTDIENST	AANTAL SPORTFUNCTIONARISSEN DIE VOOR DE SUBSIDIEBEREKENING IN AANMERKING KOMEN
Antwerpen	31	3	48,6	44,3	46
Limburg	28	5	75,0	63,6	42
Oost-Vlaanderen	28	2	46,2	43,1	45
Vlaams Brabant	16	0	24,6	24,6	23
West-Vlaanderen	42	1	67,2	65,6	60
Totaal:	145	11	50,6	47,1	216

17.13 Aantal gemeentelijke sportdiensten, percentage van gemeenten met erkende sportdienst/ erkende en gesubsidieerde sportdienst en aantal gemeentelijke sportfunctionarissen die voor subsidiëring in aanmerking komen (2001). Bron: Bloso.

17.3 Kwaliteit

Een belangrijke strategische doelstelling van het Vlaams sportbeleid is het verhogen van de **kwaliteit** van het sportaanbod.

Een kwalitatief aanbod vraagt een professionele omringing. We bekijken ook het computergestuurd evaluatiesysteem IKSport en de professioneel georganiseerde sportkampen.

De oprichting van de Vlaamse Trainersschool kwam aan de noodzaak voor een professionele omringing tegemoet. De **trainersschool** is een samenwerking tussen Bloso, de universiteiten en hogescholen met een opleiding LO en de Vlaamse sportfederaties. Sinds 1999 zijn er weinig schommelingen in de totaalcijfers merkbaar.

De schommeling bij de categorie Trainer A is afhankelijk van de organisatie van deze cursussen (worden slechts om twee tot drie jaar georganiseerd).

In hoeverre wordt het sportieve deel van de bevolking opgevangen door degelijk geschoolde trainers? Bijna de helft van de lesgevers of trainers van sportclubs beschikt niet over een sporttechnische diploma.

Wie wel een diploma heeft, beschikt meestal over sporttechnische diploma's van Categorie I (Initiator/Jeugdsportbegeleider) en Categorie II (VTS-Trainer B). Bij de sportfederaties valt het grote aandeel van medewerkers zonder of met een

laag sportdiploma op. Dat geldt vooral voor de vrijwilligers. Bij de betaalde medewerkers in dienstverband is dit aandeel kleiner. Hier vinden we het grootste aandeel van medewerkers met een sportdiploma Categorie IV (VTS-Toptrainer) of sportdiploma Categorie V (Licentiaat L.O.).

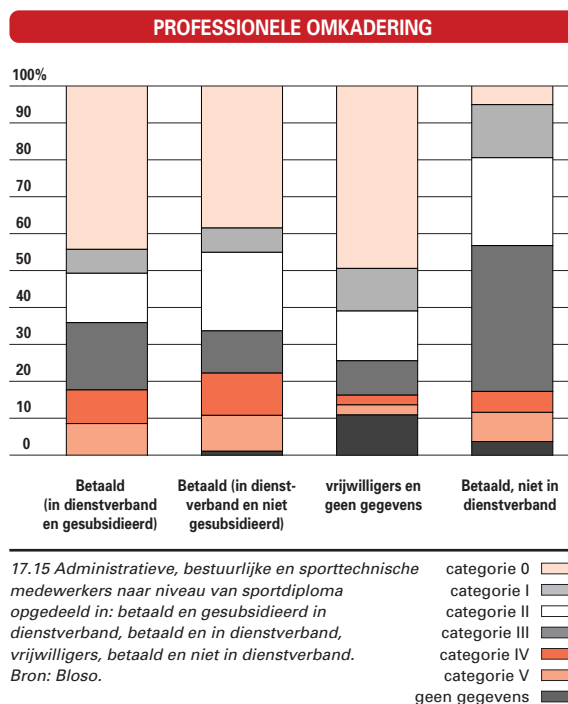
Medewerkers die wel betaald worden maar niet in vast dienstverband werken, hebben vaak een sportdiploma Categorie II (VTS-Trainer B) of Categorie III (VTS-Trainer A).

Een extra indicator voor de kwaliteit van het sportaanbod is het aantal **sportkampen** georganiseerd door Bloso en de gesubsidieerde sportfederaties. Bij Bloso en de gesubsidieerde sportfederaties gebeurt de begeleiding immers steeds door gekwalificeerde lesgevers.

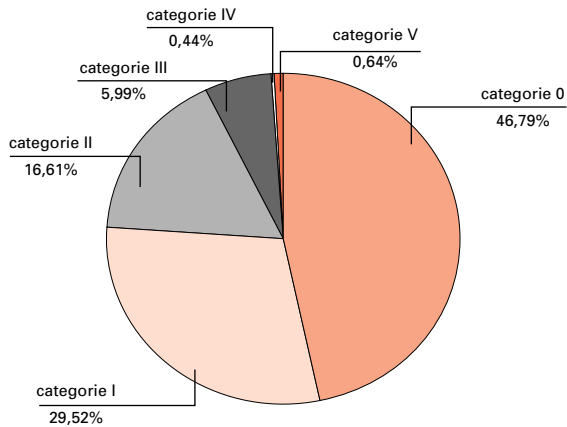
In 2000 werden er 610 sportkampen georganiseerd door de gesubsidieerde sportfederaties, 710 door Bloso en 1.714 door de gesubsidieerde gemeenten. De terugval van het **aantal deelnemers** is voor 2000 te wijten aan de strengere registratie die opgelegd

VTS-OPLEIDING		
	1999	2000
naar niveau		
niveau Trainer A	279	150
niveau Trainer B	483	446
niveau Initiator/Jeugdsportbegeleider (waarvan hoger reddersbrevet)	2.232	2.206
	892	909
naar soort		
gediplomeerden VTS-opleidingen	1.589	1.636
gediplomeerden erkende opleidingen (waarvan hoger reddersbrevet)	1.080	1.007
	677	744
gediplomeerden assimilaties en inschalingen	325	159
Totaal aantal gediplomeerden	2.994	2.802

17.14 Gediplomeerden VTS-opleiding naar niveau en soort. Bron Bloso.

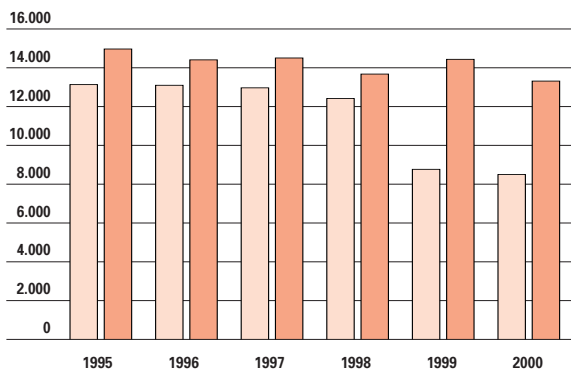

SPORTTECHNISCHE KADER

17.16 Verdeling van de lesgevers/trainers van het sporttechnisch kader van de sportclubs over de categorieën van sporttechnische diploma's. Bron: Bloso.

SPORTKAMPEN

17.17 Aantal deelnemers aan de sportkampen georganiseerd door Bloso en de gesubsidieerde sportfederaties. Bron: Bloso.

werd door het nieuwe decreet, en voor 1999 aan de vermindering van het aantal Bloso-centra van 21 naar 13. Hierdoor daalde het aantal sportkampen. Tegelijkertijd werd de maximumcapaciteit drastisch teruggeschoefd. De cijfers van de gesubsidieerde gemeentelijke sportdiensten zijn relatief omdat er geen verplichte registratie bestaat.

Tot slot kan men ook de kwaliteit opdrijven via bijscholing, maatschappelijke participatie en het verhogen van het engagement. In totaal volgde de medewerkers van sportfederaties en sportdiensten 9.045 uur aan **opleiding**. De sportdiensten waren goed voor 6.531 uren opleiding. De gesubsidieerde sportfederaties volgden 2.514 uur opleiding (703 door administratieve verantwoordelijken, 1.064 door sporttechnische verantwoordelijken en 747 door bestuurders).

In het kader van het computergestuurd evaluatiesysteem IKSport werden 1.657 sportclubs aan een **kwaliteitsdoorlichting** onderworpen. De clubs scoren het best voor 'clubsfeer en cultuur' en 'externe communicatie'. De dimensies 'strategische planning' & marketing management' en 'management & structuur' vormen een probleem.

17.4 Integriteit

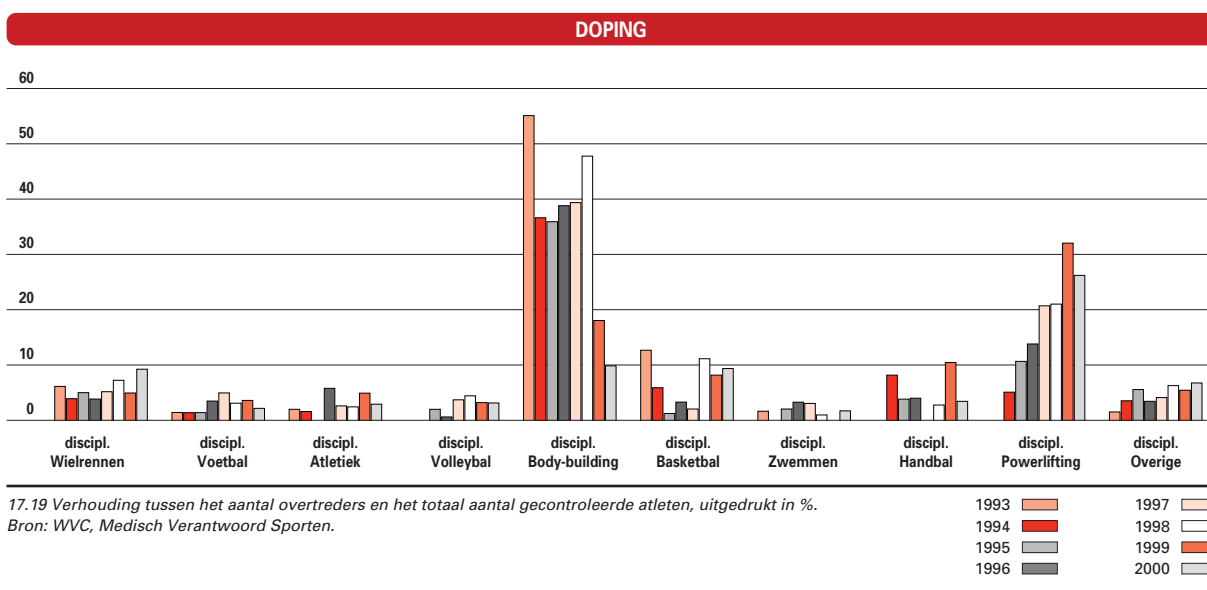
De sportbeleving dient te primeren op het commerciële en economische aspect. Voor het positieve imago van de sport, in het bijzonder van de topsport, is een efficiënte **dopingbestrijding** dan ook cruciaal. Kijken we naar de verhouding tussen het aantal overtreders en het aantal gecontroleerde atleten dan is er de jongste jaren slechts een lichte schommeling te zien. De hoogste overtredingsratio's vinden we terug bij powerlifting, bodybuilding, basketbal en wielrennen. Bij de interpretatie van deze cijfers moet men voorzichtig zijn. Een stijging wijst niet meteen op meer dopingzondaars, maar

wel op meer positieve labresultaten. Dat kan bijvoorbeeld eveneens te wijten zijn aan betere opsporingsmethoden.

Een andere maatstaf om het fysieke en psychisch welzijn van de topsporter na te gaan, is het aantal **sportmedische keuringen** in de erkende keuringscentra en het aantal begeleide topsporters door deze keuringscentra. De vier erkende sportmedische keuringscentra (BOIC Brussel, VUB Brussel, UZ Gent, KUL Leuven) voerden in 2000 2.730 sportmedische keuringen (topsporters en niet-topsporters) uit en zij begeleidden 890 topsporters.

DOPING								
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
aantal gecontroleerde manifestaties	450	445	400	413	390	341	362	401
aantal gecontroleerde atleten	2.158	2.223	2.034	2.142	2.111	1.857	1.900	1.960
aantal overtredingen	169	130	102	96	124	123	113	129
Overtredingsratio in %	7,8	5,8	5,0	4,5	5,9	6,6	5,9	6,6

17.18 Aantal gecontroleerde manifestaties, gecontroleerde atleten en aantal overtredingen en de algemene overtredingsratio.
Bron: WVC, Medisch Verantwoord Sporten.

17.19 Verhouding tussen het aantal overtreders en het totaal aantal gecontroleerde atleten, uitgedrukt in %.
Bron: WVC, Medisch Verantwoord Sporten.

17.5 Kritische succesfactoren

Promotie

Om de strategische doelstellingen te realiseren moet men rekening houden met een aantal voorwaarden (kritische succesfactoren). Zo is **sportpromotie** het belangrijkste hulpmiddel om de sportparticipatie te verhogen. Bloso spendeerde in 2000 ongeveer 2,5 miljoen euro aan sportpromotie. De gesubsidieerde sportfederaties trokken hier ruim 4,2 miljoen euro voor uit. Voor de gesubsidieerde gemeenten zijn hier voorlopig geen cijfers beschikbaar.

TOPSPORTSCHOLEN			
	98-'99	99-'00	00-'01
Aantal participerende sportfederaties in topsportscholen	12	14	14
Sportfederatie			
Voor topsport erkend en gesubsidieerd	9	9	9
Niet voor topsport erkend en gesubsidieerd	3	5	5
Leerlingen in Topsportschool			
Man	127	240	242
Vrouw	74	101	84
Uitgereikte topsportstatuten			
Man	265	340	327
Vrouw	134	158	151

17.20 Aantal participerende federaties, leerlingen in topsportscholen en aantal statuten. Bron: Bloso.

Topsport

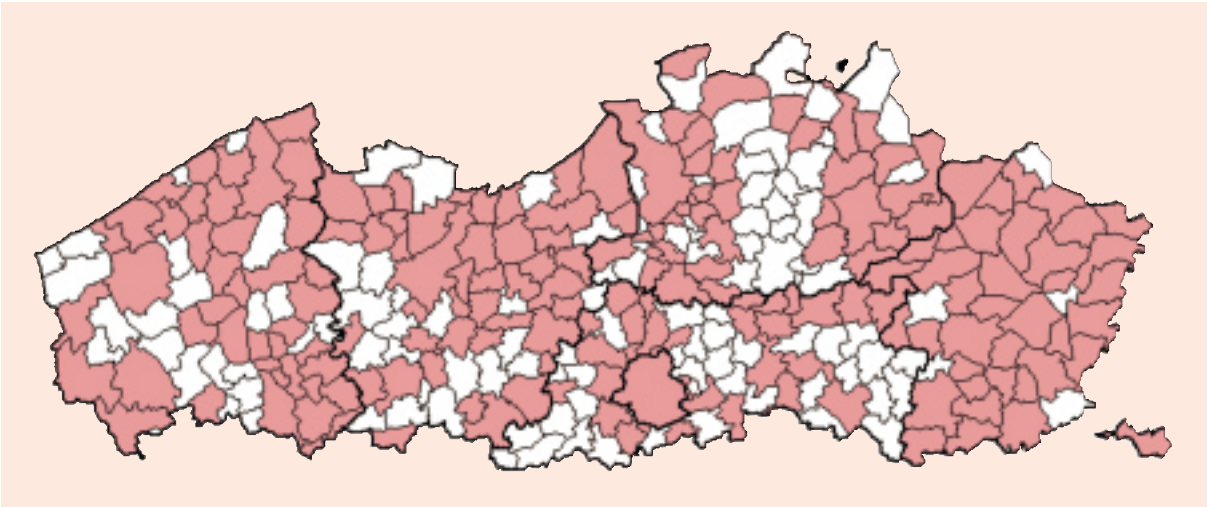
Ook een goed topsportbeleid wordt beschouwd als een kritische succesfactor: het biedt maximale ont-plooiingskansen voor jonge topsporters, topsport heeft bovendien een voorbeeldfunctie en zorgt mee voor de uitstraling van Vlaanderen in het buitenland. De **topsportscholen** spelen een belangrijke rol in een goed uitgebouwd topsportbeleid. Bij de sportfederaties groeit meer en meer het besef van de weerklank hiervan. De verhouding tussen leerlingen in een topsportschool en uitgereikte topsportstatuten illustreert dit duidelijk. Aanvankelijk volgde de helft van de atleten met een topsportstatuut een topsportschool, ondertussen is dit geëvolueerd naar twee derden.

Federalisering sportbonden

Een belangrijke succesfactor is de eenvoudige mogelijkheid om voor sommige sporten een 'Vlaams' beleid te voeren. Een aanzienlijk deel van de Vlaamse sportbeoefenaars beoefent immers een sport die georganiseerd is door een unitaire sportbond. Het **splitsen van deze unitaire sportbonden** wordt dan ook als essentieel beschouwd. In 2000 waren er twee afspelingen van eens unitaire sportbonden: de Vlaamse Liga Paardensport en de Vlaamse Motorrijdersbond van België. Zij telden 4.323 Vlaamse leden in 2000. Eind 2001 werden ook de Koninklijke Belgische Basketbalbond en

SPORTACCOMODATIE										
	SPORTHAL	SPORT-LOKAAL	OVERDEKT ZWEMBAD	OPEN LUCHT ZWEMBAD	OPEN LUCHT SPORTVELD	SPORTCENTRUM	PISTE	MANÈGE	WATERSPORT-CENTRUM	TOTAAL
Antwerpen	306	1.420	87	23	3.736	103	75	115	36	5.901
Limburg	215	597	44	24	2.205	61	56	70	21	3.293
Oost-Vlaanderen	242	1.146	48	17	2.054	57	45	55	17	3.681
Vlaams-Brabant	191	609	53	16	1.501	44	42	56	7	2.519
West-Vlaanderen	244	933	75	31	1.892	63	57	62	37	3.394
Totaal Vlaanderen	1.198	4.705	307	111	11.388	328	275	358	118	18.788

17.21 Overzicht van het totaal aantal en soort sportaccommodaties in Vlaanderen per provincie op 1 januari 2000. Bron: Bloso.

17.22 Spreiding van de contracten jeugdsport voor de periode 2000-2001. Bron: Bloso, APS-bewerking.

ja (190) ■
neen (119) □

de Koninklijke Belgische Wielrijdersbond gefederaliseerd.

Sportonderzoek

Ook **sportonderzoek** is essentieel in een modern sportbeleid. Het budget voor dergelijk onderzoek bleef jarenlang constant op 74.368 euro. In 2000 werden de subsidies verdubbeld tot 148.736 euro. In 2001 werd het ongewijzigd budget voor het eerst opgesplitst en werd 24.789 euro gereserveerd voor drie projecten in het toegepast sportwetenschappelijk onderzoek zoals de wetenschappelijke begeleiding van de krachttraining bij jonge topsporters.

Driehoek gemeente-club-school

In het kader van de uitbouw van de driehoek gemeente-club-school werd het project 'contract jeugdsport' opgestart. Via lokale samenwerkingsverbanden tussen de scholen, de sportclubs en de gemeentelijke overheid, wil men de sportparticipatie van de jongeren verhogen. Voor de periode 2000-2001 werden 190 **contracten jeugdsport** uitgevoerd. Voor de periode 2001-2002 zijn er 222 goedgekeurde contracten jeugdsport. Op enkele witte vlekken na is er een goede spreiding over Vlaanderen.

